

Bódi estéje

marhák nem érkeztek még haza. Elnyújtott bőgésük és tompa, csoszogó bandukolásuk sem hallatszódott az utcáról, pedig az udvaron már az alkonyat nyújtotta meg az árnyékokat. Itt a régi, göcsörtös gyümölcsfák, a savanyú noát termő lugas, a ház és a csűr olyaná tették az udvart, mint egy erődítmény közé rekedt teret: beszűkült a világ egy sötét, a kintinél jóval hűvösebb levegőjű külön életre, az épületek és a növényzet olyan magas fallal vették körbe mindezt, mint egy börtön, s csak apró szelete látszott az erdőnek a csűr mögött, és a kaputól fölfelé a dombnak. Ki tudja, miért volt jó az ősöknek ez az építkezés, amely kizárta a végtelent az amúgy is dombok közé rekedt, bezárt faluból? Biztonságot adott nekik, hogy a gazdaságuk körbefogja őket? Talán a vadaktól féltették az állatokat, vagy egyszerűen csak meg akarták mutatni minél feltűnőbben, mijük van, mivel bírnak? De az erdő ott susogott hatalmasan, néha meghitt szépséggel, néha fenyegető, sötét erővel. Addig, amíg nem sikerül kivágnia véglegesen Albinak, aki vállalkozónak nevezi magát, s aki tarvágásban szállítja a németeknek a fát. Ez a gazdag ember természetszeretete. Hogy aztán az amúgy is suvadásos domboldal meddig bírja a rengeteg esőzést, ezt a német nem kérdezi.

A marhák még nem jöttek. Olyan lassan tudnak kóborogni a hazafelé vezető ismerős utcán, mintha nem esne már jól nekik a fejés. Pedig a tőgyük dagadozik, forró a sok tejtől. Hintázik dülöngélő járásuk közben a tőgyük ide-oda lassan, komótosan, s itt is, ott is megállnak, beleharapnak a fűbe, legelik a szőlőt, megereztk gyomrukból a szalmás, bűzös salakot.

Apjuk azt mondta, elmegy hazahajtani a marhákat, és felpattant az ütött-kopott biciklire. Ennek már jó ideje.

– Hova marad már el ez az ember? Hogy a nyüvek ennék meg – dühöngött anyjuk jó hangosan, pedig nem igazán volt kinek mondja. Bódi nem válaszolt. Mindketten ismerték már apjukot, rohanva menekült mindenüvé, csak a fejésnél ne legyen itthon. Mindannyian fájdalmasan gyűlölték ezt a munkát, fárasztó is volt, nehéz is volt, de mindenekelőtt bűzös, hogy az ember utálta magát utána. Mióta a multi nem vette át a tejet, és a tejcarnokot bezárták, még az az öröm is elmaradt mögötte, hogy az ember legalább a pénzre tudott volna gondolni. Most megfejték, anyjuk félrerakott sajtnak, túrónak, de a nagy részét vitték, odaöntötték a disznók elé. Olyan mocskos kövérek voltak, hogy már felállni sem voltak képesek.

Bódi bement a házba, ránézett a dübörgő sparheltre – a füttőre, ahogy maguk közt mondták –, aztán már fordult is ki az ajtón.

– Már megint nem tett fel vizet?

Anyjuk megvonta a vállát.

– Ott van a fazékban.

– Azt öntsem oda a mosdáshoz?

– Minek akarsz mosdani? Mindjárt fejünk.

– Én ugyan nem. Vagy menjek ganésan a bálba?

Bódi dühösen visszafordult a házba, de a nyitott ajtón, amit napközben nem csuktak be, s csak egy függöny lógott le a legyek ellen, hallotta, ahogy anyjuk felháborodottan, szinte sírva válaszol.

– Mész a bálba, te? Egyedül fejjek talán? Alig tudok mozogni, olyan beteg vagyok. Mind rám hagynátok a munkát.

A fiatalember ismét dühödten kinézett az ajtóra szegezett függöny mögül.

– Hol van a nagy fazék?

– Melyik nagy fazék, te?

– Melyik, melyik? Tudja azt maga jól. A mosdóvizet.

– Ott van, ahol mindig szokott lenni. Kiüti a szemeteket, de nem vagytok képesek megtalálni. Mintha nem is ebben a házban élnétek.

Anyjuk dühöngött, de azért ment, hozta a nagy fazekat, odatette maga a tűzhelyre. Dohogott a férfiakról, már érteni sem lehetett, közben pusztá kézzel, egy gyors mozdulattal kinyitotta a sparhelt kis ajtaját, s rádobott a tűzre. Aztán kiment, merített a kútból egy vödör vizet, lassan, nehézkesen felment vele a házba. Bódi kivette a kezéből a vödröt, és belesuhintotta a vizet a nagy, sötétbarna fazékba. Néhány vízcsepp kiugrott, s ahogy rá hullott a fűtő fekete vaslapjára, szinte szétrobbant a forráságtól.

– Pokoli meleg van itt – mérgeződött Bódi, és letörölte homlokáról a kiütkező izzadságcseppeket.

– Mióta mondom, hogy csináljunk fürdőszobát, meg vegyünk butéliás tűzhelyet? Akkor nem kellene még nyár közepén is tüzelni.

Anyjuk nyaranta minden nap többször is elmondta ezt. Ő szenvedett a legtöbbet a forró tűzhely mellett. Máskülönben meg kívánták. Este, amikor mindenütt elmaradtak a fények, hamar hűvösödött a zárt udvaron, hajnalig lehült a levegő. A nyár elmúltával aztán anyjuk is abbahagyta a siránkozást a butéliás tűzhely miatt, akkor a fűtő kályha és kétszer akkora főzőalkalmatosság volt, mint az Albi vállalkozó fehér mázas darabja. Csak akkor kezdődött újra az elégedetlenkedés, amikor sütni is kellett, mert a régi fűtő égetett, s anyjuk nem győzött dühöngeni.

– Ha megházasodsz, a fiatalasszonyoknak nem kell már az ilyen ósdiság. Nem hozhatsz ide új asszonyt, amíg nincs meg a fürdő.

– Hallgasson már, na! Nincs dolga talán? Menjen, csinálja a dolgát.

Anyjuk kiment, Bódi is utána, hallotta, hogy közelednek a marhák. Ment megkeresni a rossz sapkát meg a köpenyt, amit fejéskor szokott felvenni. Anyjuk is nekiállt átöltözni, mindenét átváltotta, mert a tehenek között azonnal bűdös lesz az ember ruhája.

Az új asszonyról szóló anyai sirámok mindennaposak voltak, olykor közé került a „mi lesz veletek, én maholnap meghalok” fordulat is. Anyjának igaza volt, abban a pillanatban, amikor ő nem tud dolgozni, itt összedől a világ. Nem lesz étel, tiszta ruha, beszutykosodik a ház. A tojás, a majorság mind az ő igekezetéből van, az se lesz már. Rabszolgának kéne ide az új asszony, csakhogy rabszolgának senki sem jön el. Vagy aki vállalná mindazt, ami egy ilyen gazdaságban rá hárulna, az Bódi igényeinek nem felel meg. A csinos, feszes fenekű lányok mind elmennek a városra, amilyen gyorsan csak bírnak. Kifestik az arcukat, megváltoztatják a hajuk színét, fanyalognak a falusi szagokon, és mennek, tanulnak valamit, aminek az élethez nem sok köze van. A gabona, a pityóka, a szénázás, az állatok, a tej, a tehénből nyálkásan kicsusszanó borjú – távol vannak ezek a dolgok mindattól, ami ezeket a lányokat vonzza. Aztán végül az egyik beáll valami pult mögé, a másik naphosszat rohangál kórházi ágyak között, van, amelyik napjában tizenkét órában apró alkatrészekkel rontja a szemét, miközben a főnökei azt is figyelik, nehogy egy szót szóljon a többiekhez. Vannak, akik mennek Magyarba, Olaszba, Spanyolba, ki tudja, ott mit végeznek? Talán mások szennyét takarítják, öregasszonyokat pelenkáznak, pincérnők, akik pénzért nem bánják azt sem, ha hátradöntik őket a kocsmáktól. De itthon nem jó maradniuk, mert itthon bűdös munkát kell végezni. Itthon bezárul minden lehetőség az ember előtt. Itthon öreg szülőkre kell gondot viselni. Itthon paraszt marad az ember örökre.

A faluban talán háromezren sem éltek már, többségük öreg, több ház már üresen várta a végső enyészetet, másokban vénemberek meghajolva, minden mozdulatért megküzdve még úgy-ahogy fenntartották magukat. Aztán volt néhány család felnőtt gyermekekkel. A lányok, akik menekültek innen. A fiúk, akiknek némelyike vállalta az itthonmaradást. Vállalta, vagy félt mást tenni. Félt újat kipróbálni. A falu több mint egytizede harmincas éveiben járó vénlegény. Bódinak sokáig úgy tűnt, ez az a létforma, ami őt nem érheti el. Elvesz egy lányt, lesz egy-két gyerekük. Csak lassanként kezdett nyilvánvalóvá válni, hogy mindez nem csupán a biológiai alkalmasság kérdése.

Bódi számára az, hogy vénlegény lett, nemcsak élete nagy megoldatlan kérdései közé számított, de a szegény keserű ízével beszennyezte mindennapjait. Nem múlt el nap, hogy anyjuk ne hozta volna szóba a dolgot. „Mekkora szomorúságot szerzel nekem öregségemre, hogy se utódod, se feleséged, kire marad a ház, a föld, ha kihalsz innen te is, valami mocsok idegenekre talán” sirámai olykor egyesültek a megszégyenítés egy másik tónusával. „Hát más képes szerezni magának asszonyt, csak te nem? Nézd meg Albit, a vállalkozót, micsoda autója van, *csíp*, vagy mi, nézd meg micsoda fáin feleséget szerzett magának. Ha másnak megy, neked miért nem, te?” „Iszol, azért nem kellesz senkinek”, ez volt az utolsó döfés, s ahogy ez eszébe jutott Bódinak, visszafordult a kapuból, és nagy dubbogással lerontott a pincébe. Odabent a kicsírázott, rothadó krumpli erős szaga mindent beborított. Sötét volt, és nyirkosság, de ő hamar megtalálta, amit keresett. Gyorsan húzott egy nagyot az üdítő palackban tárolt pálinkából, utána mélyen a torkában krakogott egy nagyot, mert jól marta az erős szesz. A mozdulat és az ital hatása

valójában csak addig szerzett kielégülést, amíg az üveget fogta, utána mindig többet kívánt volna, még jobban meghúzni azt az üveget, még jobban végigmaratni a torkát.

Anyjuk még odabenn piszmogott, a tehenek meg jöttek ráérősen, hintázó lépteikkel. Szép piros fajtájúak voltak az övéik, nem olyan bő tejelő, viszont ellenálló fajta, alig kellett állatorvost hívniuk, bírtak ezek minden időt. A bioteles biotehenek minden jó tulajdonságuk ellenére örjítően lassan haladtak hazafelé, közben idáig hallatszódott, hogy a kultúrban megkezdődött a bál, és Bódi fel tudott volna robbanni dühében. Ő itt a trágyaszagú, megsavanyodott, tejfoltoktól éktelekedő gúnyjában a marhákat várja, míg a többi barátja már ott röhög a kultúr falához dőlve, kezükben sörös üveg, s a tehenek tőgye helyett a lányok mellét méregetik. Az egész világ szórakozik, csak ő egyedül, ő az, aki ilyenkor is valami ganés hátsó alvilágban kuporog. Alvilágban, ami elzárt, hűvös és lomha, amit csak ital tüzesíthet fel. Pontosan olyan alvilág, mint amilyen odabenn az agya, lomha, elmosódott árnyakkal teli, imbolygó, hasonlóan imbolyog a tehenek tőgyéhez.

Bizonyára lehetne ez másképp. Lehetne, ha anyjuk és apjuk nem abban a tévképzetben élnének, hogy az állat és az a néhány zsebkendőnyi nagyságú föld az az egyetlen megélhetési forma. Őrült energiákat ölnek bele dolgokba, amiknek hatékonysága megkérdőjelezhető. A nyár szinte valamennyi napját kaszálással, a széna megforgatásával és összeszedésével töltik. Teheneket fejnek, amiknek a tejét nem veszi át senki. Disznókat etetnek, amiknek bizonytalan az áruk. Ebben van az élet – mondhatná bárki. Igen, ebben van az élet, legalábbis az a ráment fiatal élet, ami az övé. Mert soha nem menekült ki belőle, ki tudja milyen ostoba hűség köti anyjukékhoz s a földhöz. Ezekhez a mocskok állatokhoz, amiket szeret.

– Na, gyertek már az anyátok mindenit – ütött az első érkező tehén farára. Az háborítatlanul ballagott tovább, a másikkal ránéztek azokkal a meleg, buta szemükkel.

A szomszéd faluból Farkas Vencel sietett a poros út közepén, de Bódi csak akkor ismerte meg a szürkületben, amikor az közelebb ért. A vele egykorú fiatalember öles lépteivel meg sem állt, ahogy félvállról odakiáltott:

– Na, Bódi, te nem mégy a bálba?

Bódi zordan nézett maga elé, és nem válaszolt, csak amikor Vencel odébb járt, akkor szólalt meg indulatos fogcsikorgatással.

– Szétverem az egészet! Mind szétverem!

Behajtott a utolsó marhát, a borjat is, rácsapott kettőre, amelyek az éretlen, kemény szemű szőlőt dézsmálták. Maga sem tudta, kit és mit akar szétverni, de agya zúgott a rombolás képzetétől.

Az istállóban hangos káromkodással dolgozott. Anyjuk időnként rápislantott, de aztán elfoglalta magát. Hangosan nyögött olykor. Csorgott a tej ütemesen a vödörökbe, lassan, ráérősen. Talán még meghitt is lehetett volna ez az esti, lassúdad idő, ha nem olyan sok állat lett volna, ha nem csúszott volna az istálló földje a marhák rengeteg, szagos végtermékétől, a húgytól, a ganétól, s ha az állatok nem lettek volna mozgó, lökődő, döfködő lények, hanem valami jámbor szobrok.

A negyedik után Bódi úgy állt fel az apró fejőszékről, hogy attól tartott, eldől. Anyjuk azonnal észrevette elhibázott, gyámoltalan mozdulatát, és valami sírós, nyafogós hangon rákezdett:

– Ittál már megint. Nem tudod megállni. Édes Istenem, mire neveltelek? Nem tudod megállni. Mint az apád. Miért is van rajtam ez a büntetés? Hát mit vétettem én?

– Nem ittam. Mit teszi az eszét?

Anyjuk felállt, nehézkesen kivitte a tehén mellől a vödört. Feje rángatózott az idegességtől.

– Nincs mit csinálni – motyogta többször egymás után.

Mire végeztek az összes állattal, enni-inni adtak, Bódinak már nem sok kedve volt elmenni a bálba. Persze, mivel is töltené még az este hátramaradó részét? Aludjon a tévé előtt? Vagy bóbiskoljon a sötétben a pálinka társaságában?

Apjuk akkor érkezett, amikor megetették a visító disznókat.

– Rekessze be a tyúkokat! – utasította Bódi apjukot, de az csak állt a kerék-párja mellett, látszott, hogy attól várja a segítséget, nehogy hanyatt essen. Bambán nézett maga elé, nem reagált, mire a fia újra rákiabált.

– Rekessze be a tyúkokat, hallja?

– Mit kiabálsz? – felelte apjuk akadozó nyelvvel.

– Ivott már megint – állapította meg fejcsóválva anyjuk, s már az arca is rángatózni kezdett.

– Ittam, na ittam. Mi van akkor? Nekem talán nem szabad? – apjuk meglepő hangerővel telekiabálta a zárt udvart. – Az ördögnek is van egy napja.

– Egy és nem háromszázhatvanöt – dörmögte Bódi, de apjuk meghallotta, és azonnal visszacsapott.

– Hallgatsz, te? A gyermek mondja meg, mit tehet az apja? Ilyen világot élünk talán?

Anyjuk szinte az orra alá nyomult, úgy torkolta le az öreget visszafojtott hangon.

– Ne ordíts! Miattad nem tud elmenni a bálba. Mert kóvályogsz örökké. Nem gondolsz arra, győzőm-e itthon a marhákkal.

– Úgy ordítok, ahogy akarok – harsogta vissza apjuk, s enyhén tántorogva elbotorkált a házig. Ledöntötte a földre a biciklit, de a lépcsőn már nem tudott felkaptatni. Rövid próbálkozás azután leült a lépcsőre, s újra belemerevedett abba a kifejezéstelen, üveges tekintetbe, amivel megérkezett.

– Na, mi van, nem hajtja be a tyúkokat? – szolt rá végül Bódi az anyjára, és fölment apját megkerülve a konyhába.

A füttön a rengeteg víz lassan melegedett, de mosdásra már megfelelt. Bódi kirakta a földre a színevesztett műanyag mosdótálat, aztán mérgeződve rongyot keresett, hogy levegye a nagy fazekat a tűzről. Óvatosan öntötte bele a meleg vizet, őt soha semmiféle idegesség, soha semmiféle különös idegállapot nem akadályozhatta a mindennapi munkák rutinjában, a begyakorolt mozdulatok pontosságában. Az ital volt az egyetlen, ami elbizonytalaníthatta mozdulatait, de még nem ivott annyit, hogy érezné.

A vödörből hideget vegyített a tálba, aztán elkezdte egy kupacba ledobálni ruháit. A szokásos istállóí köpenye alatt átizzadt, sófoltos pólót és szakadt, kérgesre bemocskolódott nadrágot viselt. A nap nagy részét ma kint töltötte a forró napon, a falu másik végében, az erdő aljában. Volt egy kaszálójuk, a patak martjától felfelé. Meredek mart volt, a kaszagép itt mit sem ér. Apjuk valahol másutt kódorgott, Bódi anyjával izzadt odakint. Ő kaszált, anyja addig a már megszáradt szénát forgatta. Most estére érezte a lába, hogy egész nap a meredélyen kellett erősen megkapaszkodnia.

Beleállt a tálba, leguggolt, aztán tetőtől talpig végigcsorgatta magát vízzel. A nagy mosószáppant megmarkolta, azzal alaposan bedörzsölte magát mindenütt, rövid haját, végül arcát is behabozta, beledörgölte a szemébe, hadd csípjen. Az jót tesz a szemnek, azt mondják. Úgy döntött, nem borotválkozik meg, a lányok csak kapkodják majd a levegőt, ha látják érdességét. Az férfias. Az izzadság és a kosz nem.

Jó, szinte felszabadító érzés volt ledörzsölgetni mindenhol a napi szennyet. Lenézett fehér habos vesszejére, az azonnal megkeményedett. Elégedett volt vele, mint ahogy egész testével. Egy fikarcnyi zsír nem tapadt sehol a bőréhez, csak a kemény izom volt mindenütt. Nehéz megmondani, miért nem kellett mégsem senkinek.

Erről eszébe jutott az imént látott Farkas Vencel. Azt mondják, elveszi feleségül a tanítónőt. Bódira eleget erőltették azt a kis töltött galambot, neki nem kellett. Kövér és modoros, örökké édeskedett, Bódi nem állhatta, szabályosan viszolygott tőle. Így azonban, hogy Vencel elveszi feleségül, mégiscsak felébredt benne valami keserűség. Nem elég, hogy tanítónő, az már tényleg több a gazdánál, de nő is, tagadhatatlanul. Még az ilyenekkel is jobb ágyba bújni, mint kénytelen megtartóztatással élni le ezt a nyomorult életet.

Bódi nekiállt leöblíteni magáról a megbarnult, koszos habot. Jó lett volna, ha most segített volna anyjuk, de az még mindig az edényekkel zörgött odakinn. Mire bejött a házba, addigra Bódi a durva háziszóttos törölővel szárogatta magát.

– Na, végeztél? – kérdezte egészen fölöslegesen anyjuk. Feje még mindig rángatózott.

Bódi válaszul morgott valamit. Anyja kivitte s az udvaron hangos lötytenéssel kiöntötte a mosdóvizet.

– Hol az ingem? – fogadta Bódi, amikor belépett.

– Melyik?

– Melyik, melyik? A csíkos. Melyik.

– Mégis elmégy? Jaj, fiam, jaj!

– Mit jajgat most meg?

– Csak ne igyál! Úgy félek, hogy valami késelésbe keveredsz. Még meg találnak szúrni. Ne igyál! Hallod? Édes Istenem! Édes Istenem!

Anyjuk még a benti házban is fohászzkodott, hallatszott folyamatos sopánkodása bentről. Hozott aztán tiszta ruhát, s leterítette az ágyra.

– Jó lesz-e?

– Jó, jó! – türelmetlenkedett Bódi, ott állt már mióta, anyaszült meztelenül a konyha közepén, bárki benyithatott volna rá.

Gyorsan felkapdosta a ruhákat. Anyjuk közben újra rakott a tűzre, s a fűtő közepére húzta a fekete, díszes fazekat. Előszedte a szekrényből a pléhtányérokat, s kitette őket az ablak mellett álló asztalra.

– Hol a cipőm? – kérdezte most megint Bódi, mire anyjuk szó nélkül elment érte a belső szobába.

Bódi sietősen elkészült, még végighúzta rövid haján néhányszor a fésűt, meg sem nézte magát a falról lelógó, rossz tükörben. Kihúzta a vitrinfiókot, kimarkolt belőle egy adag papírpénzt, és számolatlanul a farzsebébe tömte.

– Na, megyek – mondta, és már fordult is ki.

Anyja kétségbeesetten utánakiáltott:

– Nem eszel, fiam? Melegszik a fuszulykaleves.

Bódi kis híján lebucskázott a lépcsőn apjuk mellett, aki lebukott fejfel horkolt.

– Nem – dörmögte, de még mielőtt elhagyta volna a házat, lement a pincébe, és ismét jót húzott a pálinkás palackból. Csak aztán ment ki a sötét utcára.

Az utcai lámpák csak itt-ott égtek, mintegy jelezve, hogy vannak, léteznek, és egykor valami nagy, felsőbb akarat révén éltek is újkorukban. Csakhogy a falu sorvasztásához nem kellett felsőbb akarat. Volt az is, egy csak magyarok lakta falu ebben az idegen uralomban, hogyne lett volna a felsőbb pöffeszkedés szemében szálka? Bódi azonban keserűen megállapította magában, hogy az öngyilkosjelöltnek nincs szüksége néhány év múlva végrehajtandó halálos ítéletre. Sokan úgy vélték, az átok kívülről jön, hogy az a bizonyos gazdasági ellehetetlenülés az oka mindennek, s bizonytalanság volt az okosoknak. De Bódi, amikor végigszámolta, hányan menekültek el az itthoni munka elől városra, s ha magában összeadta, hány gyerek él ma a faluban, azt mondta, ez a lassú haldoklás állapota. S hogy öngyilkosság vagy valami belső kór áldozata-e, ez már szinte lényegtelen is a falunak.

Azt a tanítónőcskét mégis jó lett volna megfogni! Az anyja sem óbégatna már, s lenne gyerek, hogy ne szakadjon magva a családnak. S aztán éppen az az édeskedés, ami viszolyogtatta a kis gömbölyű tanítónőben, az hiányzott az életéből. A napok az árnyékos udvaron olyan durván teltek, mint a munka, amelyet végeztek. Az asszonyka hízelgése valami fényt, valami színt hozott volna ebbe a keserű világba. Előbb-utóbb megszokta volna, hogy a nő apró mellei alatt hurkák dudorodnak, hogy lába olyan, mint a sonka, s hogyha mosolyog, szeme eltűnik a hús rengetegében. Szikár, ideges anyja mellett nehéz lett volna megszokni, de egészen biztosan jött volna az magától.

A kis tanítónőcske azonban már nem szabad, s ilyenformán Bódi számára tiltott falat. Bódi eddig soha nem képzelgett férjes asszonyokról, azok már csak mint férjük tartozékai voltak továbbra érdekesek. Nem lehetett rájuk gondolni, mert az bűn, gusztustalan vétek, s ezt Bódi mindig szem előtt tartotta. Igaz, férjes asszonytól nem érzett soha egy pillanatnyi csábítást sem, azahogy csak egyszer, nemrég...

Jobb, ha az ember nem gondol nőkre. Az öreg traktoron kellene járatnia az esztét, hiába javítgatta, reggel nem indult be. Holnap vasárnap, de nem érdekes,

a traktort meg kell szerelni. Bár, ami igaz, az igaz: a traktor éppúgy cserbenhagyja, mint a nők. Vagy jobban mondva, nem a nők, hanem önnön merészsége.

Nem, valóban nem volt merész. Bátorság, az volt benne, néha túl sok is: vadállattal, felbőszült emberrel, viharral szembe tudott menni, de a nőktől félt. Félt, hogy esetlen szavaival felsül, hogy kinevetik, kigúnyolják, megvetik, hogy meglátják benne a buta, otthonragadt földművest. Igen, ettől félt.

Ha legalább úgy lenne az, mint régen, a nagyanyók idejében, amikor szavak nélkül is udvarolhatott az ember! Annak idejében apró utalások hamar megmutatták, van-e a másik részéről vonzalom. Egy szál virág, a locsolásért adott tojás színe, a pántlika a hajban. Ha volt? Akkor sem kellett bajlódnia lánykéréssel, megtették azt a szülők a fiú helyett. De ma már azt sem lehet tudni, egyáltalán akar-e férjhez menni a lány. Lehet, hogy egyszerűen csak szórakozik, aztán ott a gond, hogy most hogy is rendezzék el azt az összekuszálódott, francos életet.

A kultúrból hallani lehetett már a zenét. Cigányzenészeket fogadtak fel annak rendje és módja szerint, csakhogy ezek már nem a helyi nótákat játszották, Magyarból hozták a dalokat. A nép hamar eltanulta az új nótákat éppúgy, mint azt az ugrabugra kecskecsárdást, ami a gépzeneire dívta. Lassan kihál a régi táncrend, anyjukék voltak az utolsók, akik még járták, velük itt a vége a régi táncnak.

Bódi maga sem értette, mi az, ami úgy köti, láncolja anyjukékhoz s az ő meghaladott világukhoz. Évekkel ezelőtt elmehetett volna, itt hagyhatta volna őket, amikor még mindketten jól bírták a munkát, s még lelkifurdalása se lett volna. Most már köti az is, a tudat, hogy őrajta kívül ennek a két embernek nincs senkije, akire támaszkodhatna. De volt még valami megfoghatatlan, s ez anyjukéknál is afféle kibogozhatatlan érzés volt. Anyjuk nem bírta volna elviselni, ha a fia elmegy, de örökké sírt, hogy az miért nem ment el egy jobb életbe, miért ragadt meg a faluban. Bódi éppúgy nem tudta, mi is lenne megnyugtatóbb érzés: élni egy új életet másutt, és szüntelenül fájdalmas vágyakozásban sorvadni itthoni dolgok, mindenekelőtt a szabadság miatt, vagy itthon maradni s várni, míg az ital, és a változatlanosság, vagy inkább a folyamatos és lassan előrehömpölygő romlás végül elemészti.

Lassan odaért a bálba. A kultúr előtt sokan álldogáltak az ajtón kiömlő sárgás fényben.

– Szerusz, szerusz – Bódi köszöntötte a vele egykorúakat, a kisebbeket már csak egy fejbólintással üdvözölte. Nem sokat beszélt aztán ez az összeverődött néhány fiatalember, a sörösüveget emelgették gyakran a szájukhoz, úgyhogy Bódi hamarjában úgy döntött, ő is beszerez egyet. Az italt nem a kultúrban árusították, hanem annak udvarán. Meglehetősen csödület volt előtte, de Bódit hamar előreengettek. Ő lassanként rangidősnek számított a fiatal vénlegények között. Vett egy üveg sört, aztán odaballagott az idősebb férfiak csoportjához. Ott állt nagybátyja meg a keresztapja a többiekkel. A többség meglehetősen józan és kellemesen jókedvű volt.

– Apád? – kérdezte Laci kereszt.

– Otthon – vonta meg a vállát Bódi.

A férfiak udvariasan mosolyogtak, pillanatnyi csönd állt be. Ezek még szemérmes emberek voltak, nem feketítették be a fia előtt az apját. Bódi biztos volt benne, hogy találkozta vele, és látták apján a kapatosságot nem is oly régen, de nem tettek semmiféle megjegyzést. Még tudták, mi az érzés.

Károly bátya folytatott egy történetet, ami Bódi miatt szakadt félbe. Ő apja öccse volt, s mindig is roppant mértéktartásáról és szívósságáról híres. Neki nem kellett ital ahhoz, hogy viccelődjön vagy hogy hosszasan és lebilincselően meséljen, megáldatott a szólás tehetségével, nem úgy, mint az unokaöccse. Bódi többnyire élvezettel hallgatta a bátyát, most azonban egy kellemetlen, nyughatatlan féregként rágta odabenn a türelmetlenség, remegett a gyomra, és reszketett a bőre alatt a hús, az izom. Bódi úgy vélte, talán az remeg odabenn, ami a húst összefogja a bőr alatt, a hártya, amit annyiszor látott bontott állatokon. Úgy gondolta, éppen ez a hártya vibrál, rezeg odabenn, hogy szinte fázik.

– ...hát az olyan fain ház volt, hogy olyant még nem láttatok – mesélte rendíthetetlenül Károly bátya. – Vagy tizenkét szobája, az ajtókon arany kilincsek, a bútorok mind finom-finom anyagból. A fürdőjükben csak megfogta az ember a csapot, így – az is ezüstből –, s máris folyt a hideg víz, ha meg azt akarta az ember, hát meleg. De az aztán olyan forró lett – jujjui!

A bátya hangosan kacagott, a férfiak mind vele nevettek, csak Bódi nem. Tudta, hogy a bátya elbeszéléseiben nem az volt a lényeg, amit elmondott, hanem az, ahogyan tette, a pillanat, amikor meglehetősen szegényes élményei elbeszélése során tündérmesévé váltak. Most azonban nem tudott ráhangolódni erre. Szemével föl-alá pásztázta az embereket, akik ki-be jártak a kultúr hátsó ajtaján. Mind ismerős, jóllehet így együtt látni őket még templomozáskor sem lehetett. Itt kint azonban nem nagyon voltak lányok. Bódi gyorsan felhajtotta a sörét, mormolt valamit a férfiaknak, s bement az épületbe. Kezében továbbra is tartotta az üveget, így könnyebb volt elfoglaltságot mímelnie.

A kultúrban szinte megütötte a sűrű, izzadtsággal, alkoholok kipárolgásával vegyes levegő, ami fogadta. Az idősebb asszonyok mind ültek, láthatóan elszórakoztatta őket, hogy nézhetik a táncolókat. Néhány negyvenes nő városról jött haza. Ketten összeakaszkodva táncoltak. Korábban ez nem volt divat, hogy nők egymással táncoljanak, de a falu az utóbbi időben hamar megbékélt a látvánnyal. Az emberek úgy vélték, ha már nincs kivel táncolniuk, mulatni meg jólesik nekik, hát táncoljanak egymással. Bódi érezte, hogy van itt egy rettenetes ellentmondás. Mintha a köz nyugtázta volna a legénységbe ragadt férfiak férfiatlanságát, tespedtségét, tehetetlenségét. A különös az volt, hogy hiába ismerte ezt fel Bódi, rácafoltatni a képre nem tudott, hisz méltóságán alulinak tartotta, hogy ilyen városra költözött, elvált, össze-vissza párosodó asszonyokkal leálljon. Pedig csúnyák nem voltak, sőt kedvesek, megértőek, de rajtuk volt az általános lenézés billogja, s ez Bódit éppúgy taszította, mint a többi fiatalembert.

A legfiatalabbak szórakoztak a legfeltűnőbbben. Középen néhány fiú különszámot mutatott be, egy kis körben álltak, és vad virtustáncot jártak egy sörösüveg körül, mintegy élvezve magamutogatásukat s azt, hogy fittyet hánynak az emberek

véleményére. A legényesnek ehhez már semmi köze nem volt, Bódit inkább zsenge ifjúkorának helyi diszkójára emlékeztette ez a vonaglás. No és kissé oldalt ott voltak a lányok a barátaikkal. Ki-ki egy-egy sörösüveget melengetett a kezében. Feltűnően kifestették magukat ma estére ezek a félig gyermek csitrik, egyikőjükön, Rózsikán kihívó rövid ruha volt, úgy tapadt a testéhez a kötött anyag, mint ha szoros gumi volna. Fenekét épphogy takarta. Ormótlan magas sarkú cipőjével láthatóan meggyűlt a baja járás közben. Rózsika büszkén viselte öltözékét, sőt minden gátlás nélkül lógott a fiúján, és vadul csókolta. Bódi a fiút nem ismerte, ugyanakkor látta rajta, hogy valamivel több tisztesség szorult bele, mint a lánykába, mert sűrű időközönként zavart pislogással nézett körül.

– Na, Bódi, csak ideértél? – verte valaki hátba. Bódi fejét azonnal elöntötte a vér, már pördült, hogy egyet húzzon a képébe a férfinak, de azonnal el is vörösödött. Farkas Vencel volt az, karján a kis tanítónővel. Bódi valami „adjon Isten”-t morgott, soha nem tudta eldönteni, mit is illenék köszönni ennek a nőnek.

– Nem táncolsz? – kérdezte Vencel a magas lóról intézve szavait. Bódi meghúzta a vállát, és elbiggyesztette ajkát. „Kivel?”, akarta volna mondani, de aztán gyorsan meggondolta magát. További tápot adjon Vencel kárörvendésének azzal, hogy elárulja, nincs egy tánra felkérhető korabeli lány? Ezt az örömet meg nem adja neki! Ezért végül nem válaszolt, csak nézett előre a táncolókra, s közben érezte, hogy nagyon butának, nagyon nevetségesnek tűnik. Miközben Vencelék egy intéssel elhagyták, s beugrottak a többi táncoló közé, Bódi valami gúnyos mosolyt erőltetett az ajkára.

Bódi szája egyszerre idegesen rángatózni kezdett. „Csak nem olyan leszek, mint anyjuk?”, borzongott bele, s megpróbálta rendezni arcvonásait. Megfordult, hogy a mozgás egy kicsit megnyugtassa idegeit. Ekkor látta meg őt, az asszonyt, ezt a lányos, kortalan nőt, akiről nehéz volt elhinni, hogy asszony. Ha nem tudta volna, akkor is lerítt volna róla, hogy nem idevalósi. Hozzá foghatót még csak nem is látott Bódi. Ismét bután, meredten bámult, ezúttal egyenesen erre a nőre, addig, amíg meg nem lökte valaki oldalról. Akkor észhez tért. „Ott van mellette Albi. Eszedbe ne jusson az a nő. Az az asszony.”

Bódi visszafordult újra a táncolók felé, szájához emelte a sörösüveget, tartotta is egy ideig, amíg rájött, hogy rég kiitta.

Albi a nőt Magyarországról hozta, legalábbis ezt mondják, de az is lehet, hogy ez csak felvágás. Új házat épített az asszonynak, fürdőszobával, szép konyhával, két autójuk is van. Bódinak mégis az volt az érzése, hogy nem boldog itt az a nő. Mintha mindig zárva tartotta volna tekintetét, mint a házukat, amelybe falubeli nem igen juthatott be, csak még akkor, amikor nem költözött be a menyecske. Magányos volt Albi felesége, s arca olyan sápadt, mint aki nem is ezen a földön jár, mint aki holdfényben fürdetné magát minden éjszaka. Bódi csak kétszer beszélt vele, mindkét alkalommal Albit kereste, de az nem volt otthon, csak a feleség. S mindkétszer szinte sírásra sajdukt a szíve, olyan szép, olyan különleges volt ez a nő. Arca, alakja vékony, haja is nem sokkal hosszabb, mint a feje. Egy szép, lágy hullámban ért véget a sötétszőke hajzat, s ettől egész arca megszélidült.

Keskeny ajka, hosszú orra és hatalmas kék szemei voltak. Egy apró pápaszemet hordott, kis téglalakú, finom megmunkálású üvegeket, amiket szinte észre sem vett az ember, csak akkor, ha hosszú, vékony ujjával igazított rajta. Volt valami légies a mozgásában, egész megjelenésében, jóval inkább jelenésnek tűnt, mint hús-vér asszonynak.

Amikor másodsorra, most nemrég Albit kereste, akkor is a feleség fogadta. Csak néhány szót váltottak a ház ajtajában, s akkor, ahogy indult volna el, Bódi egy pillanatra odapislantott az asszony lábára. Vékony szandál volt rajta, s lábujjai kilátszottak belőle. A körmei... Vörösek voltak, mint az igézet. Mint a bűn. Mint a pokol.

Bódi alig tudott mit kezdeni feltoluló vágyával. Ment az utcán, bukdácsolt a traktornyomokban, a libafosok és por elegyében, és bugyogott odabenn a kínzó éhség a nő után. Szinte fojtogatta kielégíthetetlen kívánsága. Dörömböltek az erei, lélegzete időnként elapadt, s odabenn csak duzzadt, duzzadt a forróság.

Megszégyenítő érzés volt erre gondolni. Megszégyenítő, mert nem lehetett kielégülnie. Szégyen az is, hogy néhány pirosra festett körmöcske ilyen vad szenvedélyt ébresztett benne, de szégyen az is, hogy el kellett fojtania mindezt.

Érezte, hogy bőre alatt az az ideges hártya újra reszket, mint a szarvas vékonya, ahogy fülel az idegen szélre. Bölcebb volna olyan hirtelenjében el is ugrani, ahogy a veszélyt megneszelő szarvasok teszik méltósággal, ösztönös megszelídíthetlenséggel. De hát ott volt az a másik gyarló ösztön, amely hajítja az embert a nő után, mint az üzekedés idején megbolonduló hímet. Akkor bezzeg azok sem fülelnek, nem érdeklí őket más, csak az ünő. Maradnia kellett emiatt az ünőcske miatt, maradni kitágult orrcimpákkal, vágytól reszkető vékonyával, toporgó lábakkal.

Óráknak tűnt, ahogy állt oldalt, senkihez nem szólva, semmit nem téve. Talán órák teltek el így. Albi sem táncolt, a felesége sem táncolt. Közben jött szünet is, emberek kiözönlöttek inni, aztán nagy lökdösődéssel újra visszatértek. Az egész terem a romlott levesre emlékeztette Bódit, ahogy az habzik, s úsznak benne a megduzzadt zöldségdarabkák. Kavargó, forog, színt vált, s az egész mégis ahelyett, hogy vidám és felüdülést adó volna, csupán szomorú utánzata az igazinak. Megbolydult, megromlott darabok úsznak itt az egyre zavarosabb lében, s végül az egész majd kidobódik a ganédombra. Az egész értelmét veszítette, ehetetlen és torz.

Mégis végül eszébe jutott a kép, hogy hazamegy, s még csak nem is táncolt. Eljött, hogy leeressen egy kis feszültséget, a mindennapok kiábrándultságát, s még ezt sem teszi meg végül? Holnap verni fogja a fejét mérgében, azt fogja magának mondani, hogy bolond és gyáva, gyáva, gyáva! A bódogtalan Bódi, hallja majd magában a csúfolást. *Bódog-talan Bó-di.*

Még csak nagy lélegzetet sem vett, hogy bátorságot gyűjtsön magában. Úgy ment, mintha csak a lábai vinnék. Ajkai összeszorultak, ökle összezárult, remegését az izmok erejével fogta le, így ment Albiékhoz. Elszánt volt, és kizárta kételyeit. Már biztos volt benne, hogy ott munkál szívében a kárhozat, sötétben. Nem akarta tovább szépíteni, ki-magyarázni a dolgot. A szándék is bűn, gondolta dacos elkeseredettséggel.

Az asszony csak egy futó pillantás erejéig nézett rá. Albi volt az, aki barátságosan üdvözölte.

– No, szerusz, Bódi. Hát mi van?

– Szerusz – morgott a fiatalember, s attól félt, elszáll a bátorsága, s leül nagy hallgatva. Megköszörülte hát a torkát, s jóval érthetőbben folytatta:

– Szabad lesz-e tánra a kedves feleségedet?

– A feleségemet? – Albi arcából kifutott a vér, s mosolya kényszeredetté vált. – Nem szokott ő táncolni.

Az asszony zavartan pislogott a férjére, Bódi nagyon jól látta, hogy tiltakozik pillantása. „Nem, nem, nem”, üzeni az a keskeny, riadt arc, de Bódi többé nem visszakozeptott.

– Kell egy kicsit szórakozni. Mozogni. Mi lenne velünk tánc nélkül? Na, jöj-jön, egy kicsit hadd forgassam meg!

Az asszonyka egész testével a férje felé hajolt, Bódinak nem lehetett kétsége afelől, hogy nem akar menni.

– Na, Albi, enged-e a feleségedet egy tánra? Csak nem hagysz szégyenben?

– Hát... ha akar – nyögte ki Albi nagy nehezen, s Bódi mosolyogva állapította meg magában, hogy Albi fél nemet mondani. Gyáva. Sőt, a feleségére nézett, mintha azt mondaná neki, „nem sértheted meg ezt a falumbélit”.

– Nem tudok táncolni – hadarta egyre pirosodva az asszonyka, de Bódi már nyúlt is a karjáért. Azt ugyan nem kapta meg, de az asszony azért vonakodva fel-állt, és elindult a székek között. Még akkor is sűrűn s riadtan nézegetett vissza a férjére, amikor kiértek a táncolók közé.

Mintha a zenészek is csúfot akartak volna űzni a nyafka magyarországi asszonykákkal. Veszedelmesen gyors nótát játszottak, s Bódi azonnal felvette a ritmust. A régi rend szerint járta, Albi felesége nagyjából tudhatta is a lépéseket, ahogy Bódi egyik kezével elengedve kifelé fordította őt, s utána átpörgette a másik karjára, és megint újra és újra így. Ismerte az asszonyka, de a lába nem mindig tudta követni, számtalanszor elvétette a lépést, zavartan elmosolyodott, elvörösödött, és szája esetenül elnyílt. Bódi szinte röhögött legbelül. Többé nem volt szép ez az asszonyka. Nem! Csupán egy vörös, izzadtságcseppektől fénylő arcú, ügyetlen ismeretlen. Fölényessége odalett.

Bódi nem pörgette tovább, mindkét vállát fogva lépegettek. Bódiból a röhögés már-már kiszabadult, s féktelen kedvében egyik kezével elengedte az asszonyt. Cifrázta a lépéseket, a lábszárát verte, lehajtott derékkal szökelt. Majd megint visszatért az egyszerű lépésekhez, s csak kettejük számára észlelhetően közelebb szorította magához az asszonyt. Az zavartan mocorgott volna, de Bódi nem engedte. Szemébe nézett a nőnek, most látta csak, hogy színe a vízre emlékeztet, oly tiszta kék.

– Tudod-e, hogy amióta meglátalak, szerelmes vagyok beléd? – Ezek a szavak zutyogtak ki Bódiból, ő maga is úgy hallotta, mintha nem maga mondaná őket. – Örültem szerelmes. Gyönyörű vagy. Gyönyörű.

Bódi rángatta az asszony vállát, de az megállt. Arca mélységes felindultságról, s igen, undorról árulkodott. Nyilvánvalóan azon tűnődött, hogy felpofozza-e Bódit, vagy kerülje-e el a feltűnést. Ez utóbbit választotta: teljes erejéből kiszakí-

totta magát Bódi karjai közül, s Albihoz menekült. Még látszott, ahogy egy pár szót szól, remegve, karját fázósan maga köré fonva, s aztán elsietnek.

Bódi állt a táncolók között. Akik körülötte voltak, mind megnézték őt, megmosolyogták. Az asszonyok a székeken összehajoltak.

Bódi nézett maga elé, maga sem tudta, mit érez, csalódottságot vagy szégyent? Megszégyenültséget, haragot? Önvádat? Egyelőre semmit nem érzett. Széles lépésekkel kisetett. Még látta Albiékát, a feleség talán sírt, ezt nehéz volt a lámpa széteső, gyenge fényében megállapítani. Albi még búcsúzkodott valakitől, az asszony a karjával húzta. Elindultak. Bódi egy sötét zugban megvárta, hogy távol kerüljenek, aztán ő is kisetett az utcára. Nem nézett semerre, ne kelljen beszélnie senkivel. Jó lett volna most inni, rengeteget inni, hogy ne emlékezzen, ne gondolkodjon, ne gyötörje magát. De akkor beszélgetnie kellett volna, valaki jött volna bentről, s emlékeztette volna erre a csúfos odahagyásra, ami férfival nem történhet meg. A kurvája, gondolta.

Nem volt részeg, egészen kitisztult a feje hazafelé ment. Újra és újra végigjártatta fejében ezeket az örült pillanatokot, amíg forgatta az asszonyt, s aztán azokat az arcpírító szavakat, amiket kimondott. Megállt a pataknál, látni nem látta a vizet, de hallotta locsogó, erőtlen hangját. Furcsa megnyugvással gondolta most el, hogy abban a pillanatban, amelyben odavetette az asszonynak a szerelmi vallomását, semmi igazság nem volt benne. Nem szerette ezt a nőt. Akkor már nem is vágyta, amikor kimondta.

Minden fény kihunytt hát, gondolta, s ezzel végleg belépett örökös társtalanságába, a megbonthatatlan szürkeségbe. A napok tompaságába.

